

Omastehooldajate ja lähedaste liit

Soome sotsiaalkindlustussüsteem
oktoober 2014

Riiklik sotsiaalkindlustus Soomes

- Üks maailma kõige arenenum ja mitmekülgsem heaolusüsteem
- Eesmärk on tagada väarikus ja inimväärased elutingimused kõigile soomlastele
- Süsteemi tuumaks on
 - sotsiaalkindlustus (pensionid, haigus- ja töötushüvitised, töökindlustus),
 - hoolekanne (perede toetus, lastehoiuteenused, teenused puudega inimestele), ja
 - mitmekülgne tervishoiusüsteem.

Soome sotsiaalpoliitika strateegia

Strateegiline visioon ja suund sotsiaalselt jätkusuutliku ühiskonna saavutamiseks, kus

- koheldakse kõiki ühiskonnaliikmeid õiglaselt
- kindlustatakse osalemist ja kogukonnatunnet
- toetatakse tervislikku ja teovõimekat eluviisi
- pakutakse sotsiaalsel kaitset ja teenuseid, mida inimesed vajavad

(Sotsiaalselt jätkusuutlik Soome 2020, Sotsiaal- ja Tervishoiuministeerium)

Tervishoid ja sotsiaalhoolekanne

Soomes

- Põhiseaduslik õigus: valitsus peab tagama igale kodanikule piisavad tervishoiu- ja sotsiaalhoolekande teenused
- Soome sotsiaalkaitstesüsteemi tunnused:
 - universaalsuse põhimõte
 - tugev avalik sektor
 - teenuste rahastamine peamiselt läbi maksustamise
- Seadusandlik raamistik; puuduvad juhised teenuste ulatuse ja sisulise korraldamise osas
- Mitmekülgne pensionisüsteem (baas- ja sissetulekupõhised pensioniskeemid)

Tervishoid ja sotsiaalhoolekanne

Soomes

- Kohalikud omavalitsused vastutavad tervishoiu- ja sotsiaalhoolekande teenuste korraldamise eest
- Eakatele suunatud kohalikud teenused – koduabiteenused, eluasemeteenus, asutusehooldus, omastehoolduse toetus
- Kohalikud omavalitsused rahastavad tervishoiu- ja sotsiaalhoolekande teenuste korraldamist riigi sihtfinantseeringutest (31%), klientide tasust (9%) ja kohaliku omavalitsuse maksutulust (60%) Asutusehoolduse puhul on kliendi omaosalusmäär kõrgem.

Soome süsteemi tunnusjooni ja trende

- Universaalsus
- Haritud ja kompetentsed töötajad
- Kliendid enamasti rahul
- Suhteliselt kuluefektiivne
- Suhteliselt kõrge asutusehoolduse osakaal
- Avaliku ja erasektori partnerluse kasv
- Terviseedenduse ja ennetavate teenuste kasv

Soome vananev ühiskond

- Vananev rahvastik puudutab kõiki ühiskonna sektoreid
- Õigus ja ligipääs toetustele ja teenustele
- Teenuste kvaliteet
- Töötajate hulk ja pädevus
- Teenuste tulubaas
- Teenuste metoodika ja tõhusus
- Kliendi tasude jõukohasena hoidmine
- Koduteenused
- Omastehooldajate olukord

Strateegilised valikud

1. Hoolekandel tugev vundament
2. Ligipääs hoolekandele kõigil
3. Turvaline ja tervislik elukeskkond

- Poliitika rakendamine
- Hoolekanne seisneb koostöös
- Rahvusvahelise koostööl aktiivne mõju
- Teadmistepõhine otsustamine
- Tõhus kommunikatsioon

Strateegilised suunad

1. Hoolekandel tugev vundament

- Tervishoid ja hoolekanne läbiva teemana poliitikas
- Tööea pikenemine läbi turvalise ja ohutu töökeskkonna
- Erinevate eluvaldkondade tasakaal
- Jätkusuutlik sotsiaalkaitse rahastamine

2. Ligipääs hoolekandele kõigil

- Erisuste vähendamine tervishoius ja hoolekandes
- Kliendipõhised/vajaduspõhised teenused
- Uus teenuste struktuur ja korraldamine
- Sotsiaalse kaasatuse väärtustamine

Strateegilised suunad

3. Turvaline ja tervislik elukeskkond

- Keskkonna eluvõimelisuse tagamine
- Ühiskonna jätkuva toimimise kindlustamine erandlikes oludes

Pensionisüsteemi põhimõtted

- Individuaalsed õigused
- Kogu rahvastikule baaskaitse tagamine
- Rahvastiku kindlustatus samadel tingimustel
- Tagada piisav elatustase pärast tööelu
- Liigid: vanaduspension, töövõimetuspension ja toitjakaotuspension, ennetähtaegselt pensionile jäämise skeemid

Riiklik pensioniskeem

- Õigus pensionile residendil
- Hõlmab kõiki kodanikke vanuses 16-64
- Pensioniliigid
 - –vanaduspension alates 65. eluaastast
 - –töövõimetuspension
 - –toitjakaotuspension
- **Garanteeritud riikliku pensioni määr** (alates 1.3.2011)
- –Garanteerib kogu minimaalse pensioni määra Soome residendile; sissetulekupõhine

Riiklik pensioniskeem

- Administraator: Sotsiaalkindlustusamet (Kela)
- Finantseerimine: maksutulud;
pensionikindlustusskeemid

Tööhõivepõhine pensioniskeem

- Sissetulekud ja kogunenud pensionifond
- Pensionikindlustusskeem
- Hõlmab kõiki aktiivses tööhõives
- Hüvitised
 - vanaduspension alates 63 – 68. eluaastast
 - ennetähtaegne vanaduspension alates 62. eluaastast – vähendatud määral
 - Töövõimetuspension
 - toitjakaotuspension
 - (töötuspension ; kaotati 2005)

Sissetulekupõhine pensioniskeem

- Sissetulekupõhisele pensionile on õigus palgalisel töötajal või füüsilisest isikust ettevõtjal.
- **Hüvitised:** vanaduspension, töövõimetuspension, osalise töövõimetuse hüvitis, kutsealane rehabilitatsioon, toitjakaotuspension, töötushüvitis, osaajaga töötaja hüvitis

Sissetulekupõhine pensioniskeem

Põhimõtted aastast 2005:

- Pensionifond koguneb palgaliselt töölt alates 18. eluaastast.
- Pension sõltub tööhõives oldud aja jooksul teenitud sissetulekutest.
- Keskmine pensionile jäämise iga on vahemikus 63 kuni 68 eluaastat.
- Pensioni arvutamisel aluseks olevad sissetulekud ja pensionikindlustusmaksed indekseeritakse, indeksit mõjutavad tarbijahindade ja palkade muutus.
- Alates 2007. aastast tehakse nii avaliku kui erasektori pensionimakseid samal põhimõttel.

Sissetulekupõhine pensioniskeem

Pensioni kogumine:

- Volitatud pensionikindlustusettevõtted, pensionifondid, pensioni sihtasutused, Riigikassa ja kohalike omavalitsuste pensioniametid
- Koostööorgan – Soome Pensionikeskus

Finantseerimine:

- Pensioniskeem on sissetulekupõhine ja sihttasemed võrdluses tööhõivega määratakse seadusandluses
- Pensionimakسد kaetakse tööandjate, töötajate ja FIEde sissemaksetelt pensionifondi. Riiklik sihtfinantseering FIEde pensionimaksete puhul.
- Pensionifondi kasutatakse osaliselt tänaste pensionimaksete tegemisel ja osaliselt tuleviku pensionite maksmiseks.
- Pensionifondi maksete suurus erineb avalikus ja erasektoris.

Administreerimine

- Erasektori pensionikindlustusfondid
- Soome Pensionikeskus koordineerib erasektori asutusi
- reguleeritud ja piiratud konkurents
- Pensionikindlustusfondid on mittetulundusorganisatsioonid

Residendi sotsiaalkindlustus

- Õigus järgmistele hüvitistele:
- peretoetus
- õppetoetus
- rasedustoetus
- haigushüvitis
- vanematoetus
- ravikulude hüvitis
- töötushüvitis(sissetulekust mittesõltuv)
- tööturutoetus
- lapsehoiutoetus
- edasi lükatud vanaduspension